

UDARNO S PREVODOM

PREVODNI PRANGER

Prevajanje iz angleščine za mladino

V reviji *Otrok in knjiga* v sodelovanju s festivalom Prevodni Pranger predstavljamo prevajalke in prevajalce otroške in mladinske književnosti, ki prenašajo sodobna besedila v slovenski jezik in kulturni prostor, s čimer pomembno prispevajo k razširjanju obzorij mladih bralcev. Vodstvo festivala Prevodni Pranger za vsak pogovor izbere tuji jezik in selektorico, ki v fokus večera postavi dve knjigi prevajalca ali prevajalke, za kateri je mnenja, da ju je treba osvetliti. Izbira po svoji neodvisni presoji, a upošteva obvladljivost gradiva po obsegu in posega po različnih izbiralskih pristopih. Izbor in argumentacijo prevodnih rešitev včasih komentira vabljeni diskutant. Tako selektorica in diskutant(ka) »iz oči v oči« pojasnita svoja mnenja ustvarjalki oziroma ustvarjalcu prevoda, ki ima priložnost odškrniti pogled v svojo prevajalsko delavnico ter razkriti manj znana dejstva ali besedilna mesta, ki sta jih razpravljavca nemara interpretirala po svoje. Izbrani deli večera Prevajanje iz angleščine za mladino dne 26. oktobra 2020 sta bili Becky Albertalli: *Leah on the Offbeat* / Leah brez ritma, Tržič: Učila International (2019) in Laini Taylor: *Daughter of Smoke and Bone* / Hči dima in kosti (1. knjiga trilogije Hči dima in kosti), Ljubljana: Mladinska knjiga (2013), ki ju je prevedla Kaja Bucik Vavpetič. Selektorica je bila dr. Marija Zlatnar Moe, diskutantka dr. Nada Grošelj, moderatorica pa dr. Melita Koletnik.

Zvočna datoteka: <https://www.youtube.com/watch?v=llnhwPUIqMo&t=822s>

V globalnem merilu, enako kot v slovenskem, je angleščina najbolj prevajan jezik. V Sloveniji je verjetno najpogostejši drugi jezik, kar pomeni, da iz angleščine prevaja veliko ljudi z različnimi jezikovnimi, kulturnimi in prevajalskimi kompetencami, kar pripelje do kakovostno zelo različnih prevodov.

Selektorica: dr. MARIJA ZLATNAR MOE

Kajo Bucik Vavpetič sem izbrala zato, ker prevaja zanimive knjige. V obeh izbranih knjigah najdemo vse, kar pri prevajanju mladinskega leposlovja navadno povzroča težave. Zato sta odlični za ilustracijo tega, kar se dogaja. Ena večjih težav so *mladinski registri*: različne jezikovne zvrsti (sleng, pravljичni jezik, različni strokovni jeziki). Druga težava so *kulturno vezane prvine* resničnih in fantazijskih svetov. Vse to je treba predstaviti ciljnemu, slovenskemu bralcu. Tretji sklop težav je *razmeroma neformalen slog* ali pa kombinacija neformalnega in visoko formalnega sloga.

Becky Albertalli: *Leah on the Offbeat* / Leah brez ritma

Leah brez ritma je nadaljevanje iz »Simonovega sveta«. Prva, zelo uspešna knjiga iz tega sveta je bila *Z ljubeznijo, Simon*. Gre za zgodbo Simonove najboljše prijateljice Leah, ki ima težave z anksioznostjo, prijateljstvi, koncem srednje šole, razkritjem svoje spolne usmerjenosti, mamo in njenim novim fantom. Samo mama ve, da je biseksualna, tega ni povedala nikomur drugemu. Niti Simonu, čeprav se je v prvi knjigi razkril kot gej. Knjige iz "Simonovega sveta" so izjemno popularne, poleg tega prinašajo pomembno in pozitivno sporočilo najstnikom različnih spolnih usmerjenosti, da je vse v redu, da so tudi oni glavne osebe in da lahko doživijo srečni konec. Potem ko je v *Z ljubeznijo, Simon* v ospredju homoseksualni fant, je v *Leah brez ritma* v ospredju biseksualna najstnica. Sta sošolca in prijatelja, tudi Simon se ves čas pojavlja v tej knjigi.

Navajam odlomek, v katerem se razkrije Leahina prijateljica Abby. Leah ne odreagira primerno, dialog se nadaljuje tako, da se skregata.

Leah brez ritma, 28. poglavje, str. 259–260 (215–216)

<p>»Okay. So.« She takes a deep breath. »I came out over the weekend.« »Came out, like ... you came out?« »Not to everyone,« she says quickly. »Not to my parents or anyone here. Just my cousins. The twins.« She turns towards me. »I was really nervous. Isn't that weird?« »Why would that be weird?« »I don't know. Because they're like the gayest family ever?« She shrugs. »They took it really well, obviously. They were psyched.«</p>	<p>»No, veš ...« Abby globoko vzdihne. »Prejšnji konec tedna sem se razkrila.« »Misliš, da si se ... res razkrila?« »Ne vsem, hitro doda. »Ne svojim staršem ali sošolcem. Samo sestričnima. Dvojčicama.« Obrne se proti meni. »Res sem bila živčna. Se ti ne zdi to čudno?« »Zakaj bi bilo čudno?« »Ne vem. Ker sta del najbolj homoseksualne družine?« Abby skomigne. »Ampak sta zelo lepo sprejeli, seveda. Bili sta navdušeni.«</p>
<p>»That's awesome.« I catch her eye. »Seriously, congrats.« She grins and doesn't reply, and for a moment, we just lie there. »So, wait,« I say finally. »Can I ask you something?« »Mmhmm.« »What did you come out as?« Abby laughs. »What do you mean?« »Well, last I heard, you were straight, so.« »I don't think I'm straight,« she says, and my heart almost stops. »I don't know,« she adds finally. »I guess I'm like lowkey bisexual?« »I don't think that's a thing.«</p>	<p>»Super.« Ujamem njen pogled. »Resno, čestitam.« Abby se zareži in molči. Nekaj časa samo leživa pri miru. »Veš kaj?« se nazadnje oglasim. »Te lahko nekaj vprašam?« »Mm-hm.« »Kako si se razkrila?« Abby se zasmeji. »Kako to misliš?« »No, do nedavnega si bila hetero ...« »Nisem hetero,« odvrne. Srce se mi skoraj ustavi. »Ne vem,« doda nazadnje. »Mislim, da sem malo biseksualka.« »Ne vem, če to obstaja.«</p>

Mene so zanimale tiste strategije prevajalke, ki sem jih prej omenila: slog pri kulturni specifikki, pa posebej pri formalnosti oziroma neformalnosti besedila. Prva kategorija, ki sem si jo ogledovala, so bile *nevtralizacije*: specifične stvari se izrazijo bolj splošno, slogovno močnejše zaznamovani ali kulturno vezani izrazi v splošnejše, močnejše kletvice v blažje oblike.

Nevtralizacija

- **50 or a million years old / stara petdeset ali sto let** – to reče Leah svoji 35 let stari mami. Prevod v slovenščino je blažji.
- Sledita primera kulturne specifikke, nekaj, kar povezujemo z Ameriko: **road trip/izlet, suburban/povprečen**.
- Sledi skupina nevtralizacij na področju nižjega pogovornega jezika, predvsem kletvic: **the lyrics are bullshit / besedilo je zanič, twenty shit-tons / dvajset pesti, homophobic assholes / homofobni bedaki**.
- Na koncu je dialog med Simonom in Leah. Simon je dan pred predstavo izgubil glas. Pravi: »**Fuck. My. Life. Leah. Oh God.**« / »**Jebenti. Leah. O bog.**« Leah odgovori: »**I can't fuck your life, I'm monogamously fucking my own life.**« / »**Jebenti? Zakaj? Ni lepo, da tako preklinjaš.**«

Te nevtralizacije pri kletvicah nekoliko vplivajo na karakterizacijo. Za Leah je značilno, da grdo govori. V slovenščini se je spremenila v malo manj jezno najstnico.

Naslednja kategorija so *kulturno vezane prvine*. Izbrala sem lažje kategorije; lastna imena, kulturne reference, reference na šolski sistem.

Kluturno vezane prvine

- Ena je **Waffle house**, ki ima zelo pomembno vlogo v »Simonovem svetu« in je lastno ime, ker gre za verigo na pol kavarn, na pol bistrojev. V slovenščini je postala bolj splošna **restavracija z vafli**.
- Potem sta dve neformalni imeni za univerzi **Georgia** in **Georgia Tech**, ki sta v slovenščini postali **Georgijska univerza** in **Georgijski tehnološki inštitut**.
- **Manga sketches** je v bistvu razložen v **skico v slogu mang**. Človek dobi občutek, da je v izhodiščni kulturi bolj znano, kaj je manga, kot v slovenščini.
- **Candy corn** je tipičen za ZDA in postane **sladkorna pena**.
- **High school senior**, ki je v bistvu dijak(-inja) zadnjega letnika srednje šole v ZDA, postane **sedemnajstletnica**. Nekje drugje v besedilu pa je druga sošolka **osemnajstletnica**. Ljudje v zadnjem letniku so različno stari, kar manj prispeva h koheziji besedila kot v angleščini.

Naslednja stvar, ki me je zanimala, so *registri*. Gre še vedno za neke vrste nevtralizacije, s tem da tukaj govorimo o spreminjanju funkcijskih jezikovnih zvrsti in spreminjanju formalnosti. Opazila sem dve prevodni strategiji na tem področju: spreminjanje strokovnih jezikov v splošne jezike in manj formalnega govora v bolj formalen govor. Leah je glasbenica, je bobnarka in uporablja kup glasbenih izrazov, ki v slovenskem prevodu včasih so, včasih jih pa tudi ni.

Registri

- Naslov ***Leah on the Offbeat*** je preveden v **Leah brez ritma**. ***Offbeat*** ne pomeni biti brez ritma – Leah ne more biti brez ritma, saj je zelo dobra bobnarka. ***Offbeat*** pomeni, da ne začneš bobnati na dobo. Ena definicija v slovarju je bila sinkopa. V družini imam tolkalca, zato sem ga vprašala, kako je s tem. Rekel je, da ni sinkopa, ampak da ne začneš na dobo, pač pa malo zamaknjeno.
- Drug izraz iz glasbenih krogov je ***set list***. To je program benda, v katerem igra Leah. V slovenščini so postale **pesmi, ki jih izbira Morgan**, zato ni čisto jasno, da gre za pesmi, ki jih bodo igrali.
- Naslednja stvar je ***crash*** kot vrsta činele v izvorniku. Prevajalka se je z bobni zelo potrudila. Problem pri tej čineli pa je, da Leah govori, kako igra na bobne, potem pa trikrat udari na činele in pravi ***crash, crash, crash***. V prevodu je prvič ostal ***crash***, dvakrat pa sta bila ***tresk***. Strokovni izraz se je spremenil v medmet, v bistvu pa Leah še vedno našteva, kaj igra.
- Zadnja stvar je ***drum kit***, ki je preveden kot **bobnarski set**. Med bobnarji se za komplet bobnov večinoma uporablja izraz baterija.

Spremembe formalnosti

- ***It's about the gross implausibility of midnight train going, quote unquote anywhere***. V slovenščini je to postalo: **V besedilu omenjajo polnočni vlak, ki te pelje kamorkoli – takšni vlaki pač ne obstajajo**. Dvig formalnosti se je zgodil, ko se je ***quote unquote*** spremenil v razlago, o čem govori besedilo.
- Naslednji dvig formalnosti je to, da eden od fantov reče Leah, da je ***adorable***. V slovenščini postane **prikupna**, kar je izraz, ki ga najstniki ne bi uporabili (na nesarkastičen način).
- Potem imamo še ***she has the opposite of a resting bitch face / poleg tega ni nikoli videti sitna***, kar je nekoliko strnjeno. Nekaj sloga se izgubi, informacija pa ostane.
- ***Wasn't he just born? / Kaj se ni pravkar rodil?*** Gre že spet za isto rešitev, kot je ***adorable/prikupen***. Večina najstnikov ne bi uporabila besede ***pravkar***.

Laini Taylor: *Daughter of Smoke and Bone* / Hči dima in kosti

Druga knjiga, ki sem jo izbrala, je s čisto drugega konca književnosti. Prvi izbrani roman je bil realističen, obravnaval je družbeno pomembne teme za najstnike. Zasedran je bil v konkretnem svetu, v ameriški državi Georgia, v malo bolj premožnem svetu.

Naslednja izbrana knjiga pa ni čisto taka. Gre za prvo knjigo v fantastični trilogiji, ki govori o najstnici Karou. V Pragi živi dvojno življenje. Po eni strani živi relativno normalno in hodi na slikarsko šolo. Relativno normalno zato, ker je stara sedemnajst let, ima svoje stanovanje, živi sama, zanjo nihče ne skrbi. Po drugi strani pa sicer ima družino, ampak to so štiri himere, za katere Karou po svetu nabavlja zobe vseh vrst. Ima naravno modre lase, ki jih je dobila za rojstni dan. Pri tej knjigi gre za tipično prvo knjigo fantastične trilogije, ki pokaže zaplet, vsebuje fantastična bitja, fantastični prostori se mešajo z realnim svetom. Po drugi strani pa je netipična že v tem, da je osrednja junakinja punca, kar v fantastični književnosti ni pogosto. Polega tega se dogaja na netipičnem koncu Evrope, v Pragi, in severni Afriki, v Marakešu. Netipična je tudi po tem, da je ljubezenska zgodba v samem središču dogajanja. V prvi knjigi trilogije gre za fantastični ljubezenski roman.

Prebrala bom odlomek, v katerem se srečata fantazijski in realistični svet. H Karou pride prijateljica Zuzana. Tam zagleda angela Akivo, ki je Karou želel ubiti, zato z njim ni preveč prijazna.

Hči dima in kosti, 33. poglavje str. 236 (237)

She came straight to the table and stood facing Akiva. She was fierce, ready to scold, but when she saw him, really saw him, she faltered. Her expression warred with itself – ferocity with awe – and awe won out. She cast a sidelong glance to Karou and said, in helpless amazement, ‘Oh, hell. Must. Mate. Immediately.’ It was so unexpected, and Karou was already on edge, that laughter burst from her. She sank back in the chair and let it pour out: soft, glittering laughter that worked another change in Akiva’s countenance as he watched her with a hopeful, piercing scrutiny that made her tingle, she felt so ... seen.

Prišla je naravnost do mize in se postavila pred Akivo. Bila je jezna in odločena, da ga bo oštela, potem pa ga je pogledala, zares pogledala, in besede so ji zastale v grlu. Divje je nihala med besom in očaranostjo – in nazadnje je zmagala očaranost. Postrani je pogledala Karou in z nebogljeno osuplim glasom izdavila: »O, hudiča. Moram. Se. Pariti. Takoj.« Pripomba je bila nepričakovana in Karou je bila že prej na robu, zato je bruhnila v smeh. Naslonila se je nazaj in se prepustila zvoku, mehjemu, sijočemu smehu, ki je sprožil še eno spremembo v Akivovem izrazu. Opazoval jo s tako upajočo, ostro pozornostjo, da jo je zaščemelo in se je počutila ... vidno.

Pri tej knjigi so me zanimale drugačne stvari kot pri prvi. Problem najstniškega govora je tukaj manjši, ker se manjši del dialogov dogaja med človeškimi najstniki. Že v izvirniku zvenijo starejši, kot piše, da so. Ta problem je bil zato manj izrazit kot pri Leah, ki je zelo zasidrana v najstniškem govoru.

Večji izziv so bile *kulturne prvine*, ki so močno zasidrane v realnem (Praga, Marakeš) in fantazijskem svetu. Fantazijski svetovi imajo svojo kulturno specifiko, ki je težka za prebrati in jo je treba v slovenščini izgraditi na novo. Najtežja je *jezikovna izgradnja fantazijskega sveta*. V našem primeru gre za svet serafov in himer, kar sta besedi, ki ju poznamo. V tej knjigi so ta bitja podobna mitološkim, ne pa povsem.

Poglejmo stvari v realnem svetu, *lastna imena*. Strategije so malo različne. Češke prvine so po navadi prevedene.

Lastna imena

- Ime gostilne, v katero Karou rada zahaja, je **Kitchen/Poison** ali pa **Poison**. Pri **Strupeni** najbrž ni dileme, pri Kitchen pa bi se lahko odločili za kuhinjo ali pa za strup. Eno je splošnejše, drugo je bolj skrajno. Znova se pojavi vprašanje, ali je šlo za nevtralizacijo ali ne.
- Pri maroških kulturno specifičnih prvinah imamo nenavadne zapise glasu dž: **Jemaa el Fna / Djema el Fna**. Ni zapisan niti slovensko niti angleško. Prišlo je do kompromisa pri zapisovanju osebnih arabskih imen in drugih arabskih prvin. Bolj pričakovana bi bila uporaba dž, če se odločimo za podomačevanje iz arabščine.

Višanje formalnosti

- **O the evil bastard / O, ta zlobni pesjan.** Prevod je precej neobičajen za govor najstnikov.
- **Hi, Jackass, modest much? / Zdravo, tepec. Si pozabil na spodobnost?** Gre za višanje formalnosti na skladenjski ravni.
- Podobno velja za Karou, did you break up? / **Karou, sta se razšla?**
- **Fake grandma / nadomestna babica** – v tem primeru je prišlo do vsebinske spremembe, saj ne gre za babico, pač pa družinsko članico, ki je Karou vodila v šolo.
- **Give me wings / podari mi krila** – gre za spremembo formalnosti in tudi odnosa, saj Karou to reče očetovski figuri in zveni manj nesramno kot izvirnik.
- Zvišanje registra je tudi **baby/dete** in **adorable/ljubka**.

Še vedno smo v realnem svetu. Z imeni iz mitologije ni bilo težav: *angel/angel, malak/malak, golem/Golem, aleph/alef, chimaera/himera, seraphim/serafi, hamsa/hamsa, mages/magi*.

Zdaj se selimo v fantazijski svet, *Elsewhere*, kot ga imenuje Karou, ki v slovenskem prevodu postane **Drugje**. Večina *osebnih lastnih imen* je v tem prevodu ostalo citatnih. Manjši problem je nastal pri Brimstonu, saj je to neke vrste Žveplak, kar slovenskemu bralstvu ni tako široko dostopno. **Hudičeve duri / The devil's Doorways** so nekoliko starinski izraz, ki niti ni uspel ujeti aliteracije.

Lastna imena

<ul style="list-style-type: none"> • Brimstone • Issa • Akiva • Hazael • Kishmish • Karou • Elsewhere • The Devil's Doorways • Astrae • Eretz • Kirin 	<ul style="list-style-type: none"> • Brimstone • Issa • Akiva • Hazael • Kismish • Karou • Drugje • Hudičeve duri • Astrae (mn.) • Eretz • kirini
--	--

V fantazijskem svetu je bila prevladujoča prevodna strategija ohranjanje citatnega zapisa.

Sledi *fantazijska terminologija*. Gre za kulturno specifiko, ki je v fantazijski literaturi zelo fascinantna.

Terminologija

<ul style="list-style-type: none"> • godstars • evanescence • gleaning • elsething • high-human aspect • creature aspect • lucknow 	<ul style="list-style-type: none"> • božje zvezde • bledenje • paberkovanje • drugobit • visoka človeška podoba • živalska podoba • srečnik
---	--

Diskutantka: dr. NADA GROŠELJ**Laini Taylor: *Daughter of Smoke and Bone* / Hči dima in kosti**

V *Hčeri dima in kosti* gre za dve vrsti fantazijskih bitij, ki sta med seboj na bojni nogi. Prva vrsta so himere. Himera je poznana iz grške mitologije, gre za ogenj bruhajočo pošast, z levjo glavo, kozjim trupom in kačjim repom, ki je dejansko kača. Gre torej za žival, sestavljeno iz več živali. Nekaj podobnega je tudi pri *Hčeri dima in kosti*, s tem da niso vse himere take, pač pa sestavljene iz različnih živali in tudi iz posameznih človeških delov. Druga vrsta bitij so serafi. Serafi se pojavljajo v Bibliji, menda samo v množini. Serafi v romanu imajo krila in so izjemno lepi. Himere in serafi so torej nasprotniki.

(Ne)slovenjenje fantazijskih lastnih imen. To je neizčrpna stalnica v prevodoslovlju. Tukaj imamo zanimiv pristop. Kaja se je kot plodovita prevajalka fantazijske književnosti tudi teoretično ukvarjala s temi vprašanji. V nekem članku, kjer piše o knjigi *Izruvana*, je opozorila¹, da pri fantazijski književnosti velja nenapisano pravilo, da se imena oseb, krajev, magičnih izrazov itd. slovenijo ali vsaj zapišejo na slovenski način. Tukaj pa vidimo striktno upoštevanje angleškega zapisa. *Brimstone* pomeni žveplo, *Kishmish* je neke sorte sel, ki spominja na netopirja. Mene spominja na šišmiš. Na drugi strani pa imamo *Hartkind*, ki je preveden v **Jelenrod**. Imamo tudi primer *Profesorka*, ki bi bil v slovenščini nenavaden, zato je spremenjen v **Profesorico**.

Sledijo imena lokalitet v fantazijskem svetu, ki so transliterirana po slovensko.

(Ne)slovenjenje fantazijskih lastnih imen

Daughter of Smoke and Bone	Hči dima in kosti
<ul style="list-style-type: none"> • Karou • Brimstone • Kishmish • TODA: Hartkind • Profesorka Fiala • Bullfinch (krajevno ime) • Morwen Bay • Mirea coast • Adelphas Mountains 	<ul style="list-style-type: none"> • Karou • Brimstone • Kishmish • Jelenrod • Profesorica Fiala • Bullfinch • Morwenski zaliv • Mirejska obala • Adelfaško gorovje

Slovenjenje fantazijskih živali, rastlin, predmetov in pojmov

- Izbrala sem izraz za željo, ki se v angleščini glasi **scuppies** in je poslovenjen v **skupiji**. Gre za vizualno podobnost.
- Poseben problem so živali. Tukaj imamo bitje, ptičjo kačo, ki ji je ime Evangeline, kar je obenem ime vrste. V slovenščini je Evangelina.
- Angleška fraza »metuljčki v trebuhu« postane ime izmišljene vrste. **Papilio stomachus** / **papilio zhelodicus**: inovativna rešitev v slovenskem prevodu.

1 Kaja Bucik Vavpetič, 2017: *Izruvana* in prevajanje mladinskega fantazijskega leposlovlja. *Otrok in knjiga* 44/99. 5–12. Prevajalka je v reviji *Otrok in knjiga* objavila tudi naslednji članek: Kaja Bucik Vavpetič, 2015: Popularna mladinska fantazijska književnost in njen položaj v slovenskem literarnem prostoru. *Otrok in knjiga* 42/93. 19–37. (op. ur.)

- Potem imamo še izraza za rastlinje **requiem tree / osmrtno drevo** in **gleanning staff / paberkovalna palica** – gre za palico, ki jo potrebuješ, da zadržiš dušo umrlega, da se lahko spet utelesi in da ne zbledi.
- **Evanescence/bledenje**. Gre za to, da nihče ne zadrži duše, da bi se lahko utelesila, ampak preprosto izgine. Meni se je zdelo, da bi bilo bolje, če bi v slovenščini uporabili bolj dovršeno obliko, saj gre za izginotje.
- Prevedeni sta tudi imeni dveh pesmi **The Furiant, The Emberlin / Besnilo, Ogenica**, na kateri plešejo. Prevoda sta se mi zdela posrečena.
- Večkrat so omenjeni **hummingbird moths / veščji kolibriji**. Našla sem drug izraz, velerilec. Gre za metulja, ki izvrstno posnema kolibrija.

Všeč mi je bilo spremljati, kako je prevajalka prilagajala tekst slovenskim zahtevam – v smislu, da je parafrazirala, če je bilo tako v slovenščini bolj razumljivo ali idiomatično.

Primeri prevajalskih rešitev

<p>Daughter of Smoke and Bone</p> <ul style="list-style-type: none"> • [The models] ranged from enormous Madame Svobodnik, whose flesh was more landscape than figure, to pixie Eliska ... (10) • »If you want me to travel faster, give me wings, and I'll race Kishmish back.« (36) 	<p>Hči dima in kosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tako so srečevali gospo Svobodnik, z oblinami, ki so bile bolj podobne krajini kot telesu, in vilinsko Elisko ... (16) • »Če hočeš, da potujem hitreje, mi podari krila, da bom s Kishmishem tekmovala, kdo bo prej prispel.« (42)
--	---

Najprej govori o modelih, ki so pozirali na urah risanja. V slovenščini pri gospe Svobodnik ni govora o mesu, ampak govorimo o oblinah. Gre pa za to, da je bila zelo obilna.

Izziv je bil frazni glagol **to race someone back**, s katerim lahko kratko izrazimo neko misel. V slovenščini se mi je zdelo posrečeno rešeno – **da bom s Kishmishem tekmovala, kdo bo prej prispel**. Nekatere glagole, ki so v izvorniku kratki, moramo pri nas na dolgo opisovati.

Becky Albertalli: *Leah on the Offbeat* / Leah brez ritma

Ko sem prebrala nekaj strani knjige *Leah brez ritma*, mi je prišla na misel knjiga, ki je leta 2015 dobila večernico, *Sem punk čarovnica, Debela lezbijka in ne maram vampov*.² Ugotovila sem, da ne moremo govoriti o kakšnih posebnih povezavah, ker je glavna junakinja neke sorte outsider, knjiga vsebuje tudi veliko družbene kritike in razmišljanj na to temo. Glavna junakinja ni lezbijka, ampak je Debela lezbijka njen psevdonim, s katerim na internetu draži svoje sošolce, ki so homofobni. Pri Leah je glavna junakinja dejansko biseksualna. Hotela sem omeniti samo to, da ima knjiga po naslovu nekaj sorodnosti, dejansko pa je slovenska precej bolj kompleksna.

2 Vladimir P. Štefanec: *Sem punk čarovnica, Debela lezbijka in ne maram vampov*, Modrijan, 2015. Roman je na 20. festivalu Oko besede prejel 19. večernico. (op. ur.)

Nekaj prevajalskih rešitev, vezanih na specifiko ameriške kulture in na sleng

- »**You know that Abby got a perfect score on a SAT reading, right? And she makes straight As.**« / **Veš, da je Abby dobila vse točke na preizkusu bralnega razumevanja? In poleg tega ima same petice.** Prevajalec ne ve dobro, kaj bi s tem SAT. To je test, ki ga opravijo srednješolci proti koncu šolanja, neke vrste sprejemni izpit, saj je od njega odvisno, katera šola te bo pripravljena sprejeti. *Straight As* so same *petice*, kar je splošno znano tudi med Slovenci.
- Ko govori o Abby in Nicku, pravi: »**They're like legends. They are perfect.**« **He sniffs.** »**They're O T P.**« / »**Saj sta legendarna. Popolna sta.**« **Simon smrkne.** »**Najboljši par sta.**« Kaj je OTP, si kot slovenska bralka ne bi predstavljala, menda to pomeni *one true pairing* / res najboljši par.
- **One is honey-blond with kind of a granola vibe, even in a wedding dress / Ena ima medeno rjave lase in celo v poročni obleki daje vtis, da se ukvarja z zdravo prehrano.** Meni je bilo zelo všeč, kako je Kaja prevajala izraze, ki so bili precej zahtevni, na način, da v slovenščini izpadejo popolnoma nemoteče.

Prevajalka: KAJA BUCIK VAVPETIČ

Laini Taylor: *Daughter of Smoke and Bone* / Hči dima in kosti

To je bil moj četrti književni prevod. Stara sem bila 24 let, ravno sem končala fakulteto in nisem imela kilometrine kot prevajalka. Iz tega izvira precejšen del prevajalskih napak, ki so bile sedaj izpostavljene. Na primer, nekonsistentno slovenjenje. Članek, ki ga je omenila Nada, sem napisala približno sedem let po tem, ko sem prevedla *Hčer dima in kosti*. Šele takrat, ko sem prevajala nov fantazijski roman *Izruvana*, sem upoštevala stvari, ki sem se jih naučila. Tudi kot prevajalec odraščas s prevodi. Pri fantaziji je tako: ko se lotiš nekega sveta, ga postavljaš v slovenščini na novo in to je meni kot prevajalki nekaj najboljšega.

Glede **Brimstone** in **Kishmish**. **Kishmish** sem sprva zapisala kot Kišmiš, vendar pri urednici in lektorici to ni šlo skozi. Pri **Brimstone** si dolgo nisem uspela izmisliti dobrega prevoda. Naknadno sem se domislila **Žveplenca**, vendar smo bili že v fazi, ko je urednica naredila popravke.

Prevajalec ni nikoli čisto samosvoj, ko pride do izbire prevedkov in sloga. Precejšnje besedo imajo uredniki in lektorji. Odvisno pa je tudi od založbe. Pri Mladinski knjigi je več uredniškega poseganja v besedilo kot pri založbi Učila. Politika založbe je pri tem zelo pomembna.

Serafi in **himere** so biblična in mitološka bitja, vendar je čar fantazijskega pisanja ravno v tem, da si lahko avtor izmislil karkoli.

Becky Albertalli: *Leah on the Offbeat* / Leah brez ritma

Najprej sem prevajala roman *Z ljubeznijo, Simon*, ki je res zelo inovativen. Preenetilo me je, da je bila izbrana *Leah brez ritma*. Prvi roman je udaren, drugi pa je bil napisan kot postscript.

- Pri *nevtalizacijah* bi začela s kletvicami. Vedno je tako, da jih slovenska literatura malce slabše prenaša. Spet je odvisno od uredniške politike in pogosto prihaja tudi do samocenzure.
- Pri izrazih **50 or a million years old** in **twenty shit-tons / stara 50 ali sto let** in **dvajset pesti** so me uredniki opozarjali, da v slovenščini kulturno ne pretiravamo toliko kot Američani.
- **Georgia** in **Georgia tech** sta prevedena v **Georgijsko univerzo** in **Georgijski inštitut** zaradi sklanjanja in lažje razumljivosti.
- Komentiram še naslov. **Leah brez ritma** je zato, ker se *Leah, ki začne na prazno dobo*, sliši zelo slabo za naslov knjige. Naslov mi je bil všeč tudi zaradi korelacije z naslovom *Z ljubeznijo, Simon* in *Leah brez ritma* – ‘z’ in ‘brez’. Zdelo se mi je, da tudi pomensko ohranim, da je Leah izven ritma.
- Moj mož, ki je glasbenik, me je povezal s svojim kolegom bobnarjem. O teh zadevah mi je potem svetoval on. Tudi **bobnarski set / drum kit** je njegova domisljica – namesto *baterije*.

Serijski o Simonu in Leah predstavlja LGBT književnost za mlade, ki ima srečen konec. Razkritji Simona in Leah bolj ali manj potekata tako, kot bi morali. Ne gre za to, da bi bili ti mladostniki zelo depresivni in šikanirani. Zdi se mi, da je to pomembno. Pri *Leah brez ritma* me preseneča, da se nobena od predhodnic ni obregnila ob moj najtežji prevajalski oreh. V angleščini transspolne osebe uporabljajo zaimke **they, them**. Pri nas je to nemogoče. Zato sem kontaktirala društvo Legebitra, ki je pomemben vir informacij o LGBT skupnosti. Povedali so, da pri nas transspolne osebe pogosto menjavajo zaimke. Zato izgleda tako, kot da je s prevodom nekaj narobe, saj se ženski in moški slovnični spol menjujeta, uporaba srednjega spola pa bi bila žaljiva.

Prevajanje za mladino se mi zdi najtežje. Ne smeš preveč poenostavljati, zato je tako zelo kočljivo. Pri *Leah brez ritma* in *Z ljubeznijo, Simon* se mi je zdelo pomembno, da LGBT tematiko prevedem natančno in zbrano. Predstavljala sem si najstnika, ki to bere in mu lahko pomaga predelati določene zadeve. Pri *Z ljubeznijo, Simon* smo na mojo pobudo dodali spremno besedo, ki jo je napisal dr. Roman Kuhar s Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Dodali smo tudi seznam slovenskih virov, ki bi lahko pomagali najstnikom, ki se prvič soočajo s temi vprašanji. V prevodu sem definitivno nagovarjala mlado publiko.

Opomba k izpustu nekaterih vsebin dogodka: Izbrana prevajalka je tudi inspirativno opisala svoje prevodne začetke v legendarni oddaji Radia Študent, *Za 2 groša fantazije*, kar je bilo zelo dobro sprejeto pri študentski publiko, opisala je dobro ujemanje z urednicama Alenko Veler (RŠ, Mladinska knjiga) in Mojco Benedičič (Učila), o uspešnem sodelovanju pa je poročala tudi ena od urednic izbranih knjig, komparativistka Branka Fišer.